TAISTO18-harjoitus

JUHTA/VAHTI-yhteishanke työpaja #14 – 22.8.2018

Kimmo Rousku, VAHTI-pääsihteeri, Väestörekisterikeskus

Väestörekisterikeskus

Esitykseni

- Ja mikä ihme tämä TAISTO nyt olikaan?
- Missä TAISTOssa nyt mennään?
- Harjoituskäsikirjan läpikäynti
- Miten tästä jatketaan?

Väestörekisterikeskus

TAISTO?

TAISTO 2018

TIETOTURVA- JA TIETOSUOJALOUKKAUSTEN HALLINNAN HARJOITUS

- **Taustalla valtiovarainministeriön yhteishankkeet tietosuojan- ja tietoturvallisuuden kehittämiseksi**
  - Idea harjoitukseen tuli viime syksynä, kun mietimme millaista osaamista ja kyvykkyyttä organisaatioon tulisi vuoden aikana kehittymään ja kuinka organisaatiot voisivat vielä arvioida, kehittää ja vahvistaa tätä
  - TAISTO on toivottavasti jatkossa pysyvä, julkisen hallinnon digiturvallisuutta kehittävä harjoitusmalli, jota toteutetaan säännöllisesti, jossa harjoitettavat toiminnot tulevat sopivasti vaihtumaan
  - TAISTO18 on tietoturva- ja tietosuojaloukkausten hallinnan harjoitus, joka on tarkoitettu julkisen hallinnon organisaatioille, ei yrityksille, poikkeuksena valtion ja kuntien omistamat yritykset ja muut toimijat
  - Yrityselämä saa luodut materiaalit käyttöön joulukuussa ja ohjeet, kuinka he voivat näitä hyödyntää oman harjoituksen toteuttamiseksi

Väestörekisterikeskus

Tilannekatsaus

- Olemme saaneet noin 190 organisaatiota harjoitukseen!
  - Kuntatoimijoita ~50%
  - Valtionhallinto ~33%
  - SOTE ~7%
  - Opetustoimi ~5%
  - Muita ~5%
- Entäs kun emme ole ehtineet ilmoittautua? Otamme vastaan ilmoittautumisia lokakuun loppuun saakka, jos harjoitus on marraskuun viimeisellä viikolla, jotta organisaatiolla on oikeasti aikaa valmistautua harjoitukseen.

Väestörekisterikeskus

Ketkä vastaavat harjoituksen toteuttamisesta?

- Harjoituksen operatiivisena toteuttajana toimii Väestörekisterikeskus. Harjoituksen suunnittelussa sekä harjoituspäivien toteuttamisessa ovat mukana myös
  - Kuntaliitto
  - Poliisi
  - tietosuojavaltuutetun toimisto
  - Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus (Valtori)
  - Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus

  Lisäksi sekä Juhtan ja VAHTIn asiantuntijaryhmät tukevat harjoitusta, kokonaisuus on osa valtiovarainministeriön rahoittamaa tätä JUHTA/VAHTI-yhteishanketta
- Lisätietoa harjoituksesta antaa:
- VAHTI-pääsihteeri Kimmo Rousku, puh. 029553 5120, kimmo.rousku@vrk.fi

Väestörekisterikeskus

Kenelle harjoitus on tarkoitettu?

- Harjoitus on tarkoitettu kaikille julkishallinnon organisaatioille. Harjoitukseen voi osallistua myös sellaiset toimijat, jotka valtionhallinnon tai muu julkisen hallinnon organisaatio omistaa 100-prosenttisesti. Tällainen voi olla esimerkiksi kunnan omistama yritys, joka toimii organisaation sellaisena palvelutuottajana, jonka tulee tällaiseen harjoitukseen osallistua.
- Harjoitus ei ole tarkoitettu tässä vaiheessa yrityksille. Sen sijaan kaikki keskeiset harjoitukseen liittyvät materiaalit tullaan jakamaan avoimesti joulukuussa 2018 siten, että jokainen organisaatio voi halutessaan toteuttaa itsenäisesti vastaavanlaisen harjoituksen julkaistun materiaalin perusteella. Materiaali julkaistaan TAISTO18-harjoituksen nettisivustolla ja siitä tiedotetaan erikseen.

Väestörekisterikeskus

Mitä harjoituksessa harjoitellaan?

- Tässä harjoituksessa emme anna suoraan vinkkejä tai tulkintaohjeita siitä, tapahtuuko harjoituksessa tietoturva- tai henkilötietojen tietoturvaloukkaus vaan se on harjoitukseen osallistuvien organisaatioiden arvioitava.
- Eli emme kerro tarkkoja yksityiskohtia paljastamatta liikaa harjoituspäivän aktiviteetteja.
- Harjoituksessa harjoitellaan kahta keskeistä, jokaisen organisaation toimintaan liittyvää kokonaisuutta:

Väestörekisterikeskus

Mitä harjoituksessa harjoitellaan?

- **1) tietoturvallisuuden hallinta**
  - miten organisaation on toteuttanut kulunvalvonnan sen toimitiloihin, jotta sellaisiin tiloihin, joissa käsitellään salassa pidettäviä tietoja, ei ulkopuolisilla ole pääsyä
  - miten varmistetaan, että esimerkiksi ICT-palveluissa ja käytettävissä päätelaitteissa (esimerkiksi tietokoneet, tabletit, älypuhelimet) on huolehdittu tarvittavista tietoturvapäivityksistä, jotta tietoturvahaavoittuvuuksien hyödyntäminen ei ole helppoa
  - miten toimitaan, jos nousee epäilys siitä, että organisaation (salassa pidettäviä) tietoja on päätynyt ulkopuolisille tahoille, esimerkiksi tietomurron johdosta
  - mahdollisesti tarvittava yhteydenpito organisaation ICT-palveluita tuottavaan toimittajaan
  - ICT-palvelutoimittajan tällöin suorittamat toimenpiteet
  - muu tällaisessa tilanteessa edellytettävä johtaminen

Väestörekisterikeskus

Mitä harjoituksessa harjoitellaan?

- **2) Tietosuoja-asetuksen mukainen toiminta henkilötietojen tietoturvaloukkauksessa**
  - onko tehty arviointia rekisteröidyn oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvista riskeistä?
  - miten organisaatiossa toimitaan, jos käy ilmi, että organisaation henkilötietoja on päätynyt ulkopuolisille taholle
  - mikäli organisaatio toteaa, että sen käyttämissä palveluissa on tapahtunut tietomurto ja/tai henkilötietojen tietoturvaloukkaus, miten tällöin toimitaan?
    - miten tilannetta johdetaan?
    - miten organisaatio arvioi, onko henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta muodostunut riskiä rekisteröityjen oikeuksiin ja vapauksiin?
    - miten organisaatio arvioi edellä mainitun riskin suuruuden?

Väestörekisterikeskus

Mitä harjoituksessa harjoitellaan?

- kuinka tämän mahdolliset ilmoitukset viranomaisille ja rekisteröidyille toteutetaan, esimerkiksi
  - tietoturvaloukkausten osalta Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskukselle
  - rikosilmoituksen osalta Poliisille
  - henkilötietojen tietoturvaloukkausten osalta tietosuojavaltuutetun toimistolle
  - sekä mahdollisesti rekisteröidyille tehtävät ilmoitukset
  - miten organisaatio viestii mahdollisesti tapahtuneesta tietoturva- tai henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta organisaation sisällä, asiakkaille, muille sidosryhmille ja mediaan?

- Harjoituksessa on **pääpaino** henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin liittyvissä prosesseissa ja toiminnassa, mutta tätä edeltää tilanteeseen johtava **tietoturvaloukkaus** (tai miten organisaatio itse haluaa tilanteen tulkita).

Väestörekisterikeskus

Mitä harjoituksessa harjoitellaan?

- Edellä on kuvattu keskeisimmät harjoituspäivän aikana nousevat asiat, joihin organisaation tulee valmistautua.
- Organisaatio voi myös laajentaa tai muuten lisätä harjoituspäivään muita sellaisia asioita, joiden toteutumista se haluaa harjoituksessa arvioida.
  - Suosittelen, että jos organisaatiolla on vain vähän kokemusta tällaisista harjoituksista tai muuten vaikuttaa siltä, että tässä on meille riittävästi harjoiteltavaa, keskitytään tämän päivän hoitamiseen kunnolla

Väestörekisterikeskus

Miten harjoitukseen tulee valmistautua?

- Edellä on kuvattu niitä asioita, joihin harjoituspäivän aikana tulee varautua. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että organisaatiolla tulisi olla ohjeistus / sopimus / prosessi esimerkiksi seuraavista asioita:
- 1) Miten toimitaan, jos organisaatiossa havaitaan tai sille ilmoitetaan tietoturvaloukkauksesta, esimerkiksi tietomurrosta sen järjestelmään?
  - Miten organisaatio on sopinut ja miten voidaan valvoa, että sille ICT-palveluita tuottavat toimittajat huolehtivat tietoturvapäivitysten jakelusta organisaation käytössä oleviin tai sen omistamiin palveluihin ja sen henkilöstön käytössä oleviin päätelaitteisiin?
  - onko organisaation nettisivuilla ja intranetissä ohjeet siitä, miten sille voidaan ilmoittaa mahdollisista tietoturvapoikkeama-epäilyistä? Miten näiden ilmoitusten käsittely on vastuutettu, myös loma-aikoina?

Miten harjoitukseen tulee valmistautua?

- 2) Miten tulee toimia, jos organisaatiossa havaitaan tai sille ilmoitetaan henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta?
  - Miten selvitetään ja voidaan varmistua tiedon laadusta ja alkuperästä?
  - Mikäli voidaan varmista, että on tapahtunut henkilötietojen tietoturvaloukkaus, millainen ohjeistus ja prosessi sillä on tällaisessa tilanteessa toimimiseen?
  - Miten organisaatio arvioi rekisteröityyn tällaisessa tilanteessa kohdistuvat uhat?
  - Onko organisaatiossa valmiina ohjeet mahdollisten viranomaisille tehtävien ilmoitusten sekä niiden rekisteröityjen tavoittamiseksi, joita on tarpeen informoida?
  - Millaisia, turvallisia välineitä käytetään esimerkiksi rekisteröidyille suunnatussa viestinnässä?
  - Miten tapahtuman aiheuttanut poikkeama, esimerkiksi tietoturvaloukkaus saadaan korjattua ja estettyä sen toistumasta?

Miten harjoitukseen tulee valmistautua?

- 3) Yleistä tietoturvallisuuden ja tietosuojan kehittämisessä ja ylläpitämisessä huomioitavaa
  - Onko organisaatiolla voimassa oleva, ajan tasalla oleva ohjeistus toimitilaturvallisuuden osalta esimerkiksi vieraiden vastaanottamisesta ja pääsystä sen toimitiloihin? Milloin ohjeistus ja toimintamalli on läpikäyty tätä palvelua tuottavan alihankkijan tai/ja organisaation oman henkilöstön kanssa
  - Onko organisaatiolla voimassa olevat sopimukset sisältäen sovitut toimenpiteet henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen käsittelyn osalta niiden alihankkijoiden tai henkilötietojen käsittelijöiden kanssa, jotka näitä käsittelevät?
  - Miten organisaatio on velvoittanut sille palveluita tuottavat alihankkijat ilmoittamaan mahdollisista tietoturvapoikkeamista tai henkilötietojen tietoturvaloukkauksista?
  - Onko organisaatio ohjeistanut, missä tilanteissa ja keneltä edellytetään minkä tasoista henkilöturvallisuusselvitystä?

Väestörekisterikeskus

Mistä edellisiin löytyy lisätietoa?

- Edellä kuvattuja asioita on läpikäyty useammassa Juhta/VAHTI-hankkeiden työpajoissa, joista keskeisimpiä ovat:
- Riskienhallinta – työpajat #2 #3 #4
- Tietoturvapoikkeama- ja tietosuojaloukkaustilanteiden hallinta - työpajat #6 #7
- Viestintä häiriö- ja kriisitilanteissa - työpaja #12

Väestörekisterikeskus

Mistä edellisiin löytyy lisätietoa?

- Tietosuoja-asetus, artiklat 32–34 sekä lisäksi johdanto-osan kohdat 83, 85–88
- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.119.01.0001.01.FIN&toc=OJ:L:2016:119:FULL
- Näiden ohella tietosuojavaltuutetun toimiston sivustolla on hyödyllisiä ohjeita:
- https://tietosuoja.fi/etusivu
- Riskien arviointi osana henkilötietojen käsittelyä
  https://tietosuoja.fi/arvioi-riskit
- Edellisen sivun alaisuudesta löytyy kohta Vaikutustenarviointi, jossa on mm. kriteerit korkean riskin arvioimiseksi
- https://tietosuoja.fi/vaikutustenarviointi
- Ohjeita koskien tietoturvaloukkausta (vinkki: aivan erinomainen sivu)
  https://tietosuoja.fi/tietoturvaloukkaukset

Väestörekisterikeskus

Mistä edellisiin löytyy lisätietoa?

- Muita materiaaleja:
- VM –julkaisu 22/2017 Ohje riskienhallintaan
  - Riskienhallintatyökalu - Excel - perusversio
  - Riskienhallintatyökalu - Excel - laajempi versio
  - Ohje riskienhallintatyökaluun
- 8/2017 Tietoturvapoikkeamatilanteiden hallinta
- Ohjeita koskien henkilöturvallisuusselvitysten tekemiseen
- http://www.supo.fi/turvallisuusselvitykset/henkiloturvallisuusselvitys

Väestörekisterikeskus

Kenen tulisi osallistua harjoitukseen organisaatiosta?

- Koska kyseessä on tietoturva- ja henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteiden hallinnan harjoitus, edellyttää tämä seuraavien roolien mukaisten henkilöiden osallistumista harjoituspäivään ja myös ennakolta siihen valmistautumiseen

- Mielestämme harjoituksessa tarvittaisiin seuraavia rooleja:
- Johdon edustaja – tietoturvallisuuden vastuuhenkilö(t) – tietosuojavastaava(t) – Viestintä-asiantuntija(t) – ICT-asiantuntija(t)

Väestörekisterikeskus

Kenen tulisi osallistua harjoitukseen organisaatiosta?

- Johdon edustaja
  - koska on mahdollista, että harjoituspäivän aikana tilanne eskaloituu sellaiseksi, että se vaatii johdon edustajalta päätöksiä ja/tai asian viemistä myös organisaation ylimmän johdon tietoon, johdon edustaja tulee olla tavoitettavissa harjoituspäivän aikana ainakin sähköisesti
  - tulemme tarjoamaan mahdollisuuden harjoituksessa harjoitella kriisiviestintää median suuntaan, julkaisemme videon, jossa median edustaja esittää organisaation (johdon tai muun sovitun tahon) edustajalle sellaisia kiperiä kysymyksiä, joita tällaisessa tilanteessa voi kuvitella esitettävän

Väestörekisterikeskus

Kenen tulisi osallistua harjoitukseen organisaatiosta?

- Tietoturvallisuuden vastuuhenkilö(t)
  - vastuuhenkilöä tarvitaan niissä tilanteissa, joissa organisaatio toteaa, että kyseessä on tietoturvaloukkaus tai tietoturvapoikkeama. Vastuuhenkilön tehtävänä on tällöin huolehtia tämän tilanteen hoitamisesta olemassa olevien ohjeiden ja prosessien mukaisesti
- Tietosuojavastaava(t)
  - vastuuhenkilöä tarvitaan niissä tilanteissa, joissa organisaatio toteaa, että kyseessä on henkilötietojen tietoturvaloukkaus. Vastuuhenkilön tehtävänä on tällöin huolehtia tämän tilanteen hoitamisesta olemassa olevien ohjeiden ja prosessien mukaisesti

Kenen tulisi osallistua harjoitukseen organisaatiosta?

- Viestintä-asiantuntija
  - viestintä-asiantuntijaa tarvitaan siinä vaiheessa, kun organisaatio toteaa, että joko/tai on tapahtunut sellainen tietoturvapoikkeama | henkilötietojen tietoturvaloukkaus, jossa organisaation tulee viestiä eri ryhmille
- ICT-asiantuntija
  - harjoitus liittyy vahvasti organisaation käytössä oleviin tai myös sen tuottamiin ICT-palveluihin ja sen henkilöstön käytössä oleviin päätelaitteisiin, joten harjoituksessa tarvitaan henkilöä, jolla on tieto siitä, miten näitä palveluita organisaatiolle tuotetaan tai hän tietää ne henkilöt, jotka näistä asioista vastaavat

Väestörekisterikeskus

Kenen tulisi osallistua harjoitukseen organisaatiosta?

- Edellisen lisäksi harjoitukseen on mahdollista ottaa mukaan myös muita henkilöitä / rooleja. Eräs suositeltava rooli on harjoituksen ulkopuolinen tarkkailija, joka voisi kirjata ylös havaintoja harjoituspäivän aikana. Tällöin niiden kirjaaminen ei olisi varsinaisten harjoitukseen osallistuvien henkilöiden tehtävä. Harjoituksen jälkeen organisaation olisi mahdollista tehokkaasti tunnistaa ja kehittää omaa toimintaa näiden havaintojen perusteella.
-

Väestörekisterikeskus

Käytännön vinkkejä onnistuneen harjoituspäivän ja harjoituksen toteuttamiseksi

- Varaa harjoituspäivää varten sellainen tila, jossa siihen osallistuvat henkilöt voivat rauhassa kokoontua. Varmista, että ne henkilöt jotka eivät osallistu harjoitukseen paikan päälle fyysisesti, ovat yhteydessä ryhmään tarvittavia viestintävälineitä käyttäen. Varaa myös harjoituspäivään osallistuvien henkilöiden kalentereista kyseinen ajankohta.
- Kokoontukaa mielellään vähintään kaksi kertaa ennen harjoitusta, käykää läpi TAISTO18-harjoituskäsikirja, varmistakaa että olette lukeneet ja ymmärtäneet käsikirjassa käsitellyt asiat.
- Tarkistakaa, että teillä on olemassa toimintaohjeet (prosessit) aikaisemmin tässä esityksessä / harjoituskäsikirjassa kuvattuja tilanteita varten.

Väestörekisterikeskus

Käytännön vinkkejä onnistuneen harjoituspäivän ja harjoituksen toteuttamiseksi

- Tarkistakaa, että teillä on tarvittavat yhteystiedot esimerkiksi kriittisten ICT-palvelutuottajien tukipalveluihin sekä kirjattuna ja ohjeistettuna muun muassa seuraavat linkit ja ilmoituskanavat:
- Viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus – ilmoitus tietoturvapoikkeamasta
  - https://www.viestintavirasto.fi/asioikanssamme/ilmoituksetjamuutlomakkeet/tietoturvailmoituksetja-hakemukset/ilmoitustietoturvaloukkauksesta.html
- Tietosuojavaltuutetun toimisto – ilmoitus henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta
  - https://tietosuoja.fi/ilmoitus-tietoturvaloukkauksesta
- Poliisi – rikosilmoitus
  - https://www.poliisi.fi/rikokset/sahkoinen_rikosilmoitus
- Suosittelemme tutustumaan näihin ilmoitussivustoihin ennakolta ja etenkin varmistamaan, että organisaatio on käynyt läpi niissä olevat tarvittavat tiedot.

Väestörekisterikeskus

Käytännön vinkkejä onnistuneen harjoituspäivän ja harjoituksen toteuttamiseksi

- Vastatkaa huolella harjoitukseen liittyviin raportointipisteisiin, joissa organisaatio vastaa, kuinka se on toiminut harjoituksessa esille nousseisiin tilanteisiin.
- Kirjatkaa päivän aikana ylös saman tien sellaisia havaintoja, jotka edellyttävät teiltä ohjeistuksen tai toimintaprosessin kehittämistä.
- Sopikaa mielellään muutaman päivän sisälle harjoitukseen osallistuneen ryhmän kokous, jossa tarkastelette harjoituspäivää ja käytte läpi keskeiset havainnot harjoitukseen liittyen sekä sovitte, miten harjoituspäivän aikana tehtyjä havaintoja johdetaan toiminnan kehittämiseksi.
- Kirjatkaa keskeiset tapahtumat ja toimenpiteet erilliseen harjoituslokiin. Lokista on malli liitteessä 1.

Väestörekisterikeskus

Miten harjoitus tulee käytännössä etenemään?

- Harjoituspäivänne on toimitettu osallistuville organisaatioille eilen – voitte halutessanne vaihtaa vastaamalla kyseiseen viestiin. Kuittaamme teille erikseen muutoksen.
- Toimitamme jokaiselle kyseiseen harjoituspäivään osallistuneelle organisaatiolle muistutusviestin viikkoa ja vielä päivää ennen harjoitusta.

Väestörekisterikeskus

- Alustava, sitoumukseton aikataulu harjoituspäivän osalta on seuraava:
- 9.00 Harjoitus käynnistyy (ja ei käynnisty siis ennen tätä)
- Ensimmäinen, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma - organisaatio saa ensimmäisen harjoitukseen liittyvän sähköpostiviestin
- 9.30 Toinen, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma
- 9.45 Kolmas, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma
- 11.00 – 12.00 Raportointipiste 1 – organisaatio täyttää sähköisen kyselyn, jossa kysytään aamupäivän tapahtumiin liittyviä kysymyksiä siltä osin, miten organisaatio on niissä toiminut
- 12.30 Neljäs, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma
- 13.45 Viides, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma
- 14.00 Kuudes, mahdollisesti toimenpiteitä edellyttävä tapahtuma
- 15.00 – 16.00 Raportointipiste 2 – organisaatio täyttää sähköisen kyselyn, jossa kysytään iltapäivän tapahtumiin liittyviä kysymyksiä siltä osin, miten organisaatio on niissä toiminut
- 16.00 Harjoituksen organisaation oma debriefing-tilaisuus, sen jälkeen, kun raportointipisteen vastaukset on lähetetty. Tässä kokouksessa on tarkoitus läpikäydä päivän aikana kerätyt havainnot niiden ollessa tuoreessa muistissa.
- 16.30 Harjoitus päättyy

Väestörekisterikeskus

Harjoituspäivän aikana käytettävät palvelut

- **Sähköposti**
- Sähköpostia käytetään ennen harjoitusta yleisesti TAISTO18-harjoitukseen liittyvään viestintään. Lähetämme viestejä joko kaikille osallistujaorganisaatioiden edustajille tai kohdistetummin yksittäiseen harjoituspäivään osallistuville.
- Harjoituspäivä lähtee liikkeelle siitä, että osallistujaorganisaation yhteyshenkilö ja mahdollisesti muuhun määritettyyn osoitteeseen (esimerkiksi tarkoitusta varten perustettu jakelulista) tulee ensimmäinen sähköpostiviesti, joka käynnistää harjoituksen.

Väestörekisterikeskus

Harjoituspäivän aikana käytettävät palvelut

- **Taisto-harjoituksen www-palvelu**
- Harjoitusta varten on perustettu oma www-sivusto Väestörekisterikeskuksen www-palvelun alaisuuteen. Sivuston tarkoitus on
  - toimia yleisenä harjoitukseen liittyvänä tiedotus- ja viestintäkanavana, myös muille kuin harjoitukseen osallistuville organisaatioille
  - harjoituspäivän aikana sivustolla julkaistaan vastaavat harjoitukseen liittyvät syötteet, jotka organisaatio saa sähköpostitse. Lisäksi sivustolla toimii erillinen TAISTO-TV, joka tulee lähettämään harjoituspäivän aikana ajankohtaishaastatteluita sekä muita videoita harjoituspäivään liittyen
  - marraskuun harjoituskuukauden jälkeen sivustolla julkaistaan harjoituksissa käytetty materiaali avoimesti siten, että jos joku julkishallinnon organisaatio, tai yritys tai muu yhteisö joka ei ole voinut harjoitukseen osallistua, pystyy sen toteuttamaan itsenäisesti harjoituksen jälkeen.
- Toimitamme sivuston osoitteen kaikille organisaatioille lokakuun aikana, jotta organisaatiot voivat tutustua sivustolla olevaan materiaaliin. Sivustolla ei julkaista mitään sellaista tietoa tai materiaalia, jota organisaatio ei tule saamaan muuten ennen harjoitusta, sivusto toimii enemmän yleisenä tiedottamiskanavana ja aktivoituu varsinaisesti vasta harjoituspäivänä.

Väestörekisterikeskus

Harjoituspäivän aikana käytettävät palvelut

- **Skype-kokous**
- Harjoituspäivän ajaksi Väestörekisterikeskus perustaa Skype-kokouksen, johon kutsutaan organisaation harjoituksen yhteyshenkilö. Skype-kanava toimii harjoituksen teknisenä yhteydenpitokanavana. Skype-kokouksessa voi kysyä esimerkiksi syötteisiin, organisaatiolta edellytettävään raportointiin tai muihin harjoituksen hallinnollisiin ja teknisiin asioihin liittyviä kysymyksiä. Skype-kanavalla päivystää Väestörekisterikeskuksen harjoitukseen osallistuva valmisteluryhmän jäsen, joka voi tarvittaessa kysyä lisätietoja vastaukseen muulta valmisteluryhmältä.
- Toivomme, että kanavaa ei käytetä kysymyksiin liittyen siihen, miten organisaation tulisi toimia tai miten heidän tulisi tulkita esimerkiksi syötteissä olevia tietoja – tämä on juuri harjoituksen yksi keskeinen tarkoitus; organisaatio arvioi ja tulkitsee sekä toimii itsenäisesti harjoituksessa käyttäen sen omia asiantuntijoita hyödyntäen laadittuja ohjeita sekä toimintaprosesseja.

Väestörekisterikeskus

Harjoituspäivän aikana käytettävät palvelut

- **Deltagon D-forms-lomakealusta**
- Tulemme keräänmään harjoituspäivänä ja viikon päästä sen jälkeen organisaatiolta tietoa harjoituksen etenemisestä. Käytämme tässä Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskuksen (Valtori) tuottamaa Deltagon D-forms lomakealustaa, joka toimii osana valtionhallinnon yhteistä sähköposti/viestintäratkaisua. Palvelu mahdollistaa salassa pidettävän tiedon käsittelyn turvallisesti
- Harjoituspäivän aikana organisaatio saa kaksi kyselyä (linkkiä lomakkeisiin) liittyen harjoituspäivän aikana organisaatiolle lähetettyihin syötteisiin (harjoitustapahtumiin). Organisaatio vastaa lomakkeella oleviin kysymyksiin sen mukaisesti, miten se on toiminut harjoitustehtävään liittyvissä asioissa. Kysymykset ovat pääosin erilaisia valmiita valintakysymyksiä, mutta näiden lisäksi on mahdollista antaa myös avovastauksia.

Väestörekisterikeskus

Mitä organisaation kannattaa tehdä harjoituksen jälkeen?

- Jokaisessa harjoituksessa tulee olla selkeä päämäärä ja tavoite. TAISTO18-harjoituksessa se on ollut tietoturvan ja tietosuojan osalta harjoitella ja arvioida organisaation tietoturva- ja henkilötietojen tietoturvaloukkaustilanteissa tarvittavia prosesseja sekä tämän perusteella tehdä tarvittavia kehittämistoimenpiteitä prosessien osalta.
- Mikäli organisaatio on tämän käsikirjan mukaisesti kerännyt harjoituksen aikana a) nopeasti ja helposti parannettavia asioita ja b) pitemmän ajan vaativia kehittämiskohteita, nämä tulisi käydä läpi ja kuvata tarkemmin. Samassa yhteydessä niille tulisi laatia realistinen aikataulu, selvittää kehittämisen edellyttämät resurssitarpeet ja vastuuttaa nämä. Tämä edellyttää useissa organisaatioissa kehittämistoimenpiteiden hyväksymistä organisaation johtamisjärjestelmän mukaisesti.

Väestörekisterikeskus

Mitä organisaation kannattaa tehdä harjoituksen jälkeen?

- Organisaatio tulee saamaan vuoden 2018 loppuun mennessä kirjallisen palautteen liittyen sen antamiin vastauksiin harjoituspäivän aikana ja myöhemmin palautekyselyssä sen antamien vastausten pohjalta. Tämä raportti toimii myös yhtenä työkaluna, jonka avulla organisaation tulisi kehittää sen toimintaa tietoturva- ja henkilötietojen tietoturvaloukkausten osalta.
- Valtiovarainministeriö tekee myöhemmin vuoden 2019 aikana uuden kyselyn, jonka avulla halutaan selvittää harjoituksen vaikuttavuutta sekä organisaation tunnistamien kehittämiskohteiden kehittämisen etenemistä.

Väestörekisterikeskus

Palautteen antaminen sekä palauteseminaari 23.1.2019

- TAISTO18 on ensimmäinen näin laajasti koko julkiseen hallintoon suunnattu harjoitus. Toivomme, että organisaatio osallistuu aktiivisesti palautteen antamiseen harjoituksen toteutumisesta, sekä positiivista että rakentavaa palautetta.
- Valtiovarainministeriö kerää harjoituksesta palautetta harjoituksen jälkeen palautekyselyllä, muun muassa näiden kyselyiden perusteella saadun palautteen perusteella tehdään päätös, miten jatkossa tällaisia harjoituksia on tarkoitus toteuttaa.

Väestörekisterikeskus

Palautteen antaminen sekä palauteseminaari 23.1.2019

- Harjoituksen palauteseminaari järjestetään 23.1.2019 valtiovarainministeriön auditoriossa (Nh Paja). Organisaatioiden yhteyshenkilöt saavat kutsun tähän tilaisuuteen erikseen loppuvuoden aikana.
- Seminaarissa käydään läpi sekä harjoituksen yleinen eteneminen, mutta samalla nostetaan esille niitä kehittämiskohteita, joita organisaatiokohtaisen raportoinnin perusteella on pystytty tunnistamaan.
- Näihin kehittämiskohteisiin liittyen pyrimme tarjoamaan ratkaisuja, joiden avulla organisaatiot pystyivät niiden osalta kehittämään toimintaa. Lisäksi tilaisuudessa annetaan tunnustuspalkintoja eri kategorioissa harjoitukseen osallistuneille organisaatioille. Tilaisuuteen voi osallistua paikan päällä tai sitä on mahdollista seurata myös verkon välityksellä.

Väestörekisterikeskus